

ПРОГОНЮК Людмила,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету

PROHONIUK Liudmyla,

Associate Professor at the Department of Public Administration and Management and International Economics of Mykolaiv National Agrarian University.

<https://orcid.org/0000-0003-0376-5079>

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

FEATURES OF PROVIDING SOCIAL SERVICES DURING WARTIME AS A SOCIAL ISSUE

The article discusses the theoretical foundations of social protection of the population, examines approaches to defining state policy in this area and its implementation in times of war. Emphasis is placed on the relevance of the topic and the current state of social protection of the population is analyzed. The main regulatory acts and programs regulating social protection during periods of armed conflict are described. It is emphasized that the insufficient effectiveness of management decisions and funding for social protection is confirmed by the low quality of life of the population, which poses a serious problem for social protection and economic security of the state.

Keywords: state policy, social policy, social protection of the population, social security, economic security of the state.

Початок 2022 року позначився російським нападом на Україну та оголошенням воєнного стану. Це призвело до загострення проблеми надання соціальних послуг через військові дії на всій території країни. Практично кожна людина, родина та дитина тепер перебувають у складних життєвих обставинах, постраждали від військової агресії та потребують соціальної підтримки держави.

Під час дослідження було встановлено, що законодавство гарантує захист соціальних прав та основних свобод громадян як у державі, так і за її межами незалежно від внутрішньополітичних, соціально-економічних чи інших обставин. Підтримка цих конституційних принципів під час вирішення збройних конфліктів в Україні є ключовим елементом відновлення територіальної цілісності. Успішна перемога у конфлікті можлива не лише завдяки військовим акціям, але й завдяки належній державній політиці, спрямованій на утримання українського суспільства, зокрема через забезпечення всім громадянам рівних соціальних прав і свобод, незалежно від місця проживання, статусу чи політичних поглядів.

Багато науковців в Україні та по всьому світу цікавляться дослідженням соціального захисту населення. Частина українських науковців вивчали ситуацію внутрішньо переміщених осіб, такі як К. Є. Гожда, О. П. Рекотова, Л. Р. Наливайко. Поняття та ознаки соціального захисту населення вивчалися в наукових дослідженнях вчених, таких як О. Ярошенко, С. Прилипка, Н. Болотіна, В. Москаленко, М. Чорна та інші. Особливу увагу соціальному захисту військовослужбовців та членів їх сімей приділяли А. Сидоренко, О. Назаренко, Ю. Кривенко та інші дослідники. Проте після вторгнення Росії на територію України у 2022 році, питання соціальної підтримки та надання соціальних послуг стало ще більш актуальним і вимагає більш детального дослідження.

Аналіз джерел і публікацій підтвердив, що законодавча база України опирається на ратифіковані міжнародні договори для забезпечення прав громадян. Дослідження В.Ф. Нестеровича підкреслює важливість верховенства права та захист прав людини на тимчасово окупованих територіях України. Згідно з цим, державні органи повинні діяти відповідно до ст. 3 Конституції України, де зазначено, що держава несе відповідальність перед людьми за свою діяльність і забезпечення їхніх прав і свобод. Для цього прийнято ряд нормативно-правових, організаційних та процедурних заходів [1, с. 86].

У складний період часу Міністерство соціальної політики України оперативно розробляє та виконує важливі нормативно-правові документи. Згідно з Законом України «Про соціальні послуги», одним із факторів, що можуть призвести до складних життєвих обставин, є шкода, завдана бойовими діями, збройним конфліктом або тимчасовою окупацією. Зараз, згідно указу Президента

України від 24.02.2022 № 64/2022, в країні оголошено воєнний стан. Для надання підтримки нашим місцевим громадам, Міністерство соціальної політики розробило Рекомендації з організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану [2].

Наразі, в таких воєнних умовах кожен день, кожна година може бути критичною для життя та здоров'я людей. Наприклад, старші громадяни, що залишилися самотні вдома, можуть потребувати допомоги у відсутності рідних, які від'їхали до безпечних місць. У воєнний час організація надання соціальних послуг стає особливо важливою для громадян, які перебувають у зонах конфлікту або є внутрішньо переміщеними особами. Мінсоцполітики рекомендує місцевим органам влади діяти швидко та ефективно, використовуючи механізми екстреної надання соціальних послуг, щоб приймати оперативні рішення про допомогу громадянам упродовж одного дня. Додатково, рекомендується місцевим органам влади делегувати владу прийняття рішень про надання соціальних послуг безпосередньо тим, хто їх надає, що також допомагає скоротити час очікування на допомогу.

Звісно, що в подальшому надавачі соціальних послуг будуть інформувати про надані соціальні послуги згідно розробленої Міністерством форми акта. Цей документ міститиме інформацію про ситуацію, в якій знаходилася особа, основні проблеми, які вона має, соціальні послуги, необхідні для вирішення цих проблем, та строк, у якому було надано ці послуги. Наразі, чинний наказ Мінсоцполітики від 18.04.2022 № 135 «Про затвердження форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово)» регулює це процес [3]. Різні соціальні послуги можуть надаватися у випадках кризи за механізмом екстреного втручання, такі як догляд за літніми людьми вдома або у стаціонарних умовах, надання притулку, консультування, підтримка сімей з дітьми, надання матеріальної допомоги та інші послуги. Уряд спростив процедуру прийняття рішення про надання стаціонарного догляду соціальними закладами соціального захисту населення, стаціонарними відділеннями територіальних центрів соціального обслуговування або центрами надання соціальних послуг. В даний момент прийняття рішення відбувається за однією заявкою громадянина, і після влаштування до закладу співробітники допомагають відновити документи, що посвідчують особу, та вирішити інші проблемні питання людини. Однак найголовніше, що особа має притулок, їй задоволені первинні базові потреби (їжа, вода, одяг), забезпечено та здійснюється догляд, а також надається психологічна підтримка [4].

Загальне забезпечення громадян соціальними послугами залишається відповідальністю органів місцевого самоврядування. Держава зосереджує свої ресурси переважно на армію, що ускладнює можливість підтримки громад у наданні соціальних послуг. Місцеві органи самоврядування намагаються самостійно знаходити ресурси для надання цих послуг і спрямовують зусилля на забезпечення допомоги тим, хто її потребує. Однак законодавство не передбачає уніфіковану структуру системи соціальних послуг для всіх місцевих громад, що призводить до хаосу в самій системі на рівні держави. Наприклад, люди, які тимчасово перебувають у іншому регіоні, можуть мати труднощі у пошуку соціальних послуг, оскільки не знають, де знаходиться центр, який надає потрібні послуги. У таких ситуаціях було б корисно запропонувати територіальним громадам єдиний стандартний підхід до організації системи надання соціальних послуг або декілька альтернативних методів, що враховують розмір населення, території і особливості взаємодії місцевого самоврядування та державних органів.

Список використаних джерел

1. Нестерович В.Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України. Наукові записки НаУКМА. 2017. Т. 200. Юридичні науки. С. 85–92.
2. Рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. DOI: https://auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u-140/lystoda-rekomendacii_socpo_slugy_1646898338.pdf
3. Про затвердження форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово). Наказ Мінсоцполітики від 18.04.2022 № 135. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-22#Text>
4. Порядок надання допомоги внутрішньо переміщеним особам на проживання. Постанова Кабінет Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF/card2#Card>